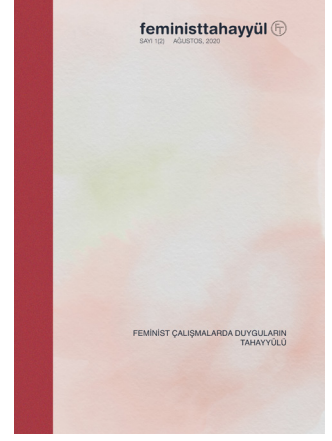

Evdeki Yabancıdan Yabancınn Evine: Göçebe Bir
Yabancınn Kadın-Oluş Öyküsü.

Gonca şahin

Feminist Tahayyül, 1(2): 226-262.
(Özgün Makale)

© Bu eser ancak referans verilerek kullanılabilir ve izin
almaksızın çoğaltılamaz.

Evdeki Yabancıdan Yabancıнын Evine: Göçebe Bir Yabancıнын Kadın-Oluş Öyküsü

Gonca Şahin¹

Özet

Bu çalışma Asya kökenli mülteci bir trans kadın olan Jude'un yaşam öyküsünü göç, yabancı, duygular, ev kurma ve kimlik gibi kavramlar aracılığıyla anlama denemesidir. Ev kurmanın insan deneyiminin kurucu bir unsuru olduğu düşüncesinden yola çıkarak, Jude'un yaşam öyküsü, bugüne kadar yaşadığı tüm evlerle kurduğu ilişkilenmeler üzerinden incelenmektedir. Evin duygusal politikasını inceleyen bu çalışma, ev mekânındaki radikal özgürleştirici potansiyelin imkânını sorgular. Köken ülkeden iltica ülkesine, Jude için “ev” mekânında kazandığı her bir mecra kadın-oluşa yeni bir alan açarken kimlik ve özneliğin inşası konusunda birtakım imkânlar yaratır. İltica ülkesindeki ev kurma deneyimi, “bir daha asla” dönmek üzere geçmişin heteroseksüel baskıcı evinden radikal bir kopuşu içerdiği gibi, yeni normları, değerleri, uygulamaları ve aidiyetleri içeren “başka bir ev” tahayyülünü ve inşasını da mümkün kılar. Jude'un yaşam hikâyesi, zorunlu göçün makro süreçlerinin tekil ve sıradan yaşamlardaki tezahürünü anlamak için alan açar. Makro temsillerdeki kurbanlaştırmaya, tekil hikâyelerdeki faillikle alternatif bir yanıt verir.

Anahtar Kelimeler: Göç, mülteci, yabancı, ev kurma, kadın-oluş, yaşam öyküsü

¹ Elektronik posta adresi: goncasahinpols@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2781-6598
Makale Geliş Tarihi: 01/06/2020. Makale Kabul Tarihi: 05/08/2020.

From The Stranger at Home to The Stranger's Home: Becoming-Woman Story of a Nomadic Stranger

Abstract

This study is an attempt to understand the life history of Jude, an Asian refugee trans woman, residing temporarily in Turkey, through some concepts including migration, stranger, emotions, homemaking, and identity. Considering that homemaking is a central element in the construction of human experience, this study aims to explore Jude's life story in relation to the home spaces she has occupied throughout her entire lifetime. While discussing the emotional politics of a home-space, this article attempts to rethink the emancipatory potential of a home space. The study has demonstrated that each space she has reclaimed in the home space amounts to an ever expanding space for her becoming-woman, thereby enabling the formation of identity and agency, beginning from the origin country to the asylum country. The research has found out that the way she has engaged in homemaking in her asylum experience has reflected not only a desire for a radical break from the oppressive heterosexual home of the origin country but also a will to experience another form of home with alternative norms, values, emotions, and belongings in the transit country. Jude's story offers a fertile ground to discern the workings of macro processes of forced migration through singular lives of the individual survivors. It also underlines the individual agency suppressed by the prevalent discourses that victimise the refugee image and which inform the majority of the mainstream migration research.

Keywords: Migration, refugee, stranger, home making, becoming-woman, life story

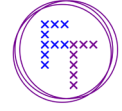
Giriş²

İnsanın binlerce yıllık yerleşik yaşam tarihi, yerleşikliği insan deneyiminin doğallaştırılmış bir parçası haline getirmiştir. Antropolog Malkki'nin sedentarist metafizik olarak adlandırdığı bu düşünme şekli, kökleri, mekânı ve düzeni, hareketlilik ve akışkanlığın üzerine koyan, insanları ve kimlikleri belirli mekânlar ve sınırlar dâhilinde düşünme eğilimidir (Creswell, 2014). Creswell'e göre, bu düşünme şekli moderniteyle yeni bir boyut daha kazanır ve sedentarist metafizik, dünyanın uluslara ve devletlere ayrılarak düşünülmesini normalleştirir. Bunun doğal bir sonucu olarak, hiçbir yere ait olmayan “yersiz yurtsuzlar” patolojikleştirilir, göçebe bireyler tekinsiz bir yabancı figürü olarak üretilir ve hukuki anlamda mültecilik, vatandaşlığın karşısında hukuki bir kategori olarak inşa edilir.

Madan Sarup'a göre, mülteci, bir yabancı figürü olarak ortaya çıkar çünkü o “sınır çizgilerini bulandırır”; içeri ve dışarı, düzen ve kaos, dost ve düşman arasında tanımlanamayan ve sınıflandırılmayan bir ‘anomali’ olarak yerleşik düzene karşı varlığını sürdürür” (1994: 98). Sarup çalışmasında, geleneksel kültürdeki şeytanların, cadıların ve kötü ruhların yerini modern toplumda yabancıların aldığına işaret eder. Köklerinden kopmak/koparılmak, anayurduyla hukuki bağın sağladığı temel yurttaşlık haklarından yoksunluk, devletsizlik, yalnızlık, yabancılık ve boşlukta sürüklenme hâli her şeyin düzenlendiği bir dünyada sedentarist bakış için bir kabustur. Mülteci bu kâbusu yaşıyandır; mülteci “müzmin bir göçebe, her zaman ve her yerde evsizdir” (a.g.e.: 98).

Sarup'un bu tespiti, yabancılık ve evsizlik arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koyar. Yabancılık ve evsizliğin çoğunlukla birlikte anılması bir tesadüf olmasa gerek. Çünkü, kendisinin altını çizdiği gibi, mülteci, “kendisine yaşam hakkını reddeden uzaktaki ‘anayurdu’ ile ona giriş

² Yaşam hikâyesini benimle paylaşan Jude'a, bana ev çalışmaları literatürünü tanıtan Dr. İclal Ayşe Küçükırca'ya, yorumları ve eleştirileriyle çalışmamı geliştirmeme katkı sunan hakemlere ve *Feminist Tahayyül* editörlerine teşekkürlerimi sunarım.

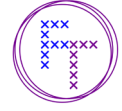

hakkını reddeden başkalarının ‘anayurdu’ arasındaki boşlukta asılı kalmıştır” (a.g.e.: 98). Mülteci hiçbir anayurda kök salamayan bir evsizdir. Bu evsizlik durumu sedentarist metafizik düşüncenin başka bir sonucu olarak okunabilir. Binlerce yıllık sedentarizm, ev mekânını insanın evrensel deneyiminin kurucu öğelerinden biri haline getirmiştir.

Mültecilerin bir yabancı figürü olarak ortaya çıktığına işaret ettim; ancak, mülteci yeknesak bir kategori değildir. Mülteci figürünün farklı öznellikleri, biricik yabancılik deneyimleri üretebilir. Bu çalışmanın öznesi, yabancı figürünün toplumsal cinsiyet, cinsellik, sınıf, hukuki statü ve etnisite kesişimselliğinde, belirli bir sosyo-politik bağlamda vücut bulmuş bir örneğidir. Yazıda ele alınacak yaşam öyküsünün odağı, benim Jude olarak adlandırdığım, yirmi beş yaşında Asya kökenli mülteci bir kadındır. Jude kendini trans kadın olarak tanımlar. Bir Batı ülkesine yerleştirilmek umuduyla üç yıldır Türkiye’de yaşamını sürdürür. Bu çalışma, Jude’un yaşam öyküsünü göç, yabancı, duygular, ev kurma ve kimlik gibi kavramların yardımıyla anlama denemesidir. Ev kurmanın insan deneyiminin kurucu bir unsuru olduğu düşüncesinden yola çıkarak, Jude’un yaşam öyküsünü, bugüne kadar mesken tuttuğu tüm evlerle kurduğu ilişkilenmeler üzerinden inceler.

Ev’in duygusal politikasını düşünmek için yola çıkan bu irdelememin temel olarak iki amacı bulunmaktadır: Birincisi ev kurma deneyimlerinin transit ülkelerde belirsiz hukuki statüler altında yaşayan queer³ mülteciler için taşıdığı radikal özgürleştirici potansiyelin imkânını sorgulamak; ikincisi ise Jude’un yaşam hikâyesinden yola çıkarak, zorunlu göçün makro süreçlerinin tekil sıradan yaşamlardaki tezahürünü anlamak için alan açmaktır. Bu çalışmanın katkısı, Türkiye’de ve dünyada son yıllarda yükselen ve göç çalışmalarının heteronormatif

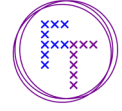
³ Queer bu çalışmada, kimliklerin sabit, homojen ve istikrarlı yapılar olduğunu reddeden, heterokseksüel/homoseksüel ikiliğini aşan, cinsel kimliklerin çeşitliliğine ve akışkanlığına kucak açan anti-normatif bir bakış açısını yansıtmaktadır. Bu kavram, kendisini hegemonik cinsel yönelimlerin ve cinsiyet kimliklerinin dışında konumlandırılan bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır.

yapısını sorgulayan queer göç çalışmaları⁴ bağlamında düşünüyorum. Anaakım göç literatüründe, göçmen heteroseksüel göçmendir. Duygular ve cinsellikler çoğunlukla göçmen bireylerin ya da ailelerin birleşimi veya biyolojik üretim ile ilgili meseleler söz konusu olduğunda çalışmalara konu olur. Queer göç çalışmaları, göçmenlerin aşk ve cinsellik gibi özel alanı ilgilendiren motivasyonlarını ya görmezden gelen ya da yan etki gibi gören anaakım çalışmaların aksine, duyguların ve cinselliklerin insanların göç kararlarının merkezinde olduğunu savunur. Bunun da ötesinde, queer göç çalışmalarının önde gelen araştırmacılarından Manalansan (2006), cinselliğin ve cinsel kimliklerin, cinsel pratiklerin ve arzuların göçün yalnızca nedeni olmadığını, aynı zamanda ulus ötesi göç hareketlerinin queer pratikleri, kimlikleri ve öznellikleri kurmada rol oynadığının da altını çizer. Ayrıca, queer çalışmalarının kavramsal araçlarının ve queer bireylerin deneyimlerinin göç çalışmalarına dâhil edilmesinin alanın heteroseksüel önyargısının aşılması için de önemli olduğunu ifade eder. Bu anlamda, bu çalışma, duyguları ve cinsellikleri Türkiye’deki göç literatürüne getirmeye çalışan az sayıdaki çalışma arasında mütevazı bir çabadır.

Makalede ilk olarak, Sara Ahmed’in “yabancı” kavramsallaştırmasını çalışmanın sorularıyla ilişkili olarak sunacağım. Bunu yaparken Ahmed’in altını çizdiği “karşılaşmalar” ve “duyguların toplumsallığı” fikirlerine değineceğim. İkinci olarak, ev çalışmaları (*home studies*) literatüründe, ev’in politikasına getirilen bazı feminist ve queer eleştirileri ortaya koyduktan sonra, bu literatürde özellikle ev mekânı ve kimlik ilişkisi bağlamında öne çıkan çeşitli tartışmaları paylaşacağım. Üçüncü olarak, araştırma sürecinde veri toplama ve analizinde kullandığım yöntemsel tercihleri paylaşacağım. Son bölümde ise araştırmanın bulgularını ve analizini “çocukluk”, “ergenlik” ve “sürgün” başlıkları altında sunacağım. Belirtilen başlıklar Jude’un

⁴ Bu konuda iyice zenginleşen literatür için bkz. Araç ve Aydın (2015); Bayramoğlu ve Lunenborg (2018); Farsakoglu (2014); Felicianantonio ve Gadelha (2016); Kara ve Çalık (2016); Kocak (2019); Lewis (2013); Lewis and Naples (2014); Mai and King (2009); Manalansan (2006); Ördek (2017); Shuman and Bohmer (2014); Vasquez del Aguila (2014); Vogel (2009); Wimark (2019).

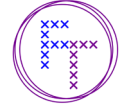
yaşamından keyfiyetle seçilmiş bölümler olmayıp Jude'un kişisel ev kurma tecrübesinin farklı aşamalarına işaret eder. Her bir bölümde Jude'un ev mekânıyla kurduğu ilişkiyi, yaşamının farklı dönemlerinde geliştirdiği ev kurma stratejileri üzerinden tartışacağım.

Yabancı'yla Karşılaşmalar ve Duyguların Kültürel Politikası

Yabancı'yı tanımlama çabası en başından başarısız olmaya mahkûmdur çünkü yabancı'nın en temel niteliği, daha önce da belirtildiği gibi, tanımlanamaz olmasıdır. Bu yüzden, ben de “yabancı kimdir ya da nedir?” sorusuyla başlamak yerine, Sara Ahmed'in yolundan giderek, onun *Strange Encounters: Embodied Others In Post-Coloniality* (2000) [Tuhaf Karşılaşmalar: Postkolonyalitede Vücut Bulmuş Ötekiler] çalışmasında sorduğu soruyla başlayacağım: “Yabancı'yı nasıl tanırız”? Yabancı kavramı etrafında gelişmiş bir literatür olsa da⁵ ben burada çalışmamı yalnızca Ahmed'in fikirleriyle sınırlandıracağım; çünkü Ahmed'in yabancı'ya bakışı yabancılaş(tırıl)ma süreçlerinde duyguların kültürel politikasını merkeze alırken, queer arzunun inşa ettiği öznelerin dışlanma deneyimlerini duygular üzerinden anlama imkânı sunar.

Ahmed'in yabancı kavramsallaştırmasında en dikkate değer noktalardan biri şudur: Yabancı, topluluk üyelerinin hiç tanımadığı ve daha önce hiç rastlamadığı biri değildir (2000: 21). Topluluk yabancı'yı daima bilir; yabancı'yı onunla göz göze geldiği ilk anda tanır. Çünkü yabancı söylemi, özellikle yabancı tehlikesi söylemi altında, yabancı'yı hem bir söylem hem de bir beden olarak yaratmıştır. “Topluluktan olan” ve “topluluktan olmayan” zaten çok önceden çeşitli tekniklerle tanınmıştır. Diğer bir deyişle, yabancı'yla karşılaşmada zaten bu bilgi toplulukta saklıdır. Günlük yaşamda yabancı'yla yüz yüze karşılaşmalar, toplulukta verili olan yabancı söylemini bir figür olarak üretir,

⁵ Bu konuda ayrıntılı bir literatür için bkz. Harman (1988); Kristeva (1991); Schutz (1976); Simmel (1971); Marotta (2017).

ona bir yüz verir, onu ete kemiğe büründürür. Diğer taraftan, yabancı bilinmeyen de figürüdür. Yabancı'nın bir göstergesi yoktur. O, topluluğun kendisini yaratması için gerek duyduğu her şeyin bir değildir.

Ahmed, mahallelerin “saf ve organik mekânlar” olarak tahayyül edildiğini ortaya koyar (2000: 26). Bu tahayyül topluluğun çökebileceği varsayımı üzerine kurulur ve çökme ihtimali topluluğun oluşumu için gereklidir. İdeal toplum çökme fikrini zorunlu kılar. Yabancı figürü, toplumun “kötülükten arındırılmış mekânına” ve “makbul yurttaşın saf ve temiz yaşamına” bir tehlike olarak konumlandırılarak üretilir (Ahmed, 2000: 37). Topluluğun üyelerinin “iyi insanlar, iyi yurttaşlar, iyi bir toplum” olarak tanınması ve varlığını “saf ve organik bir toplum” olarak sürdürbilmesi topluluktan olmayanların yabancı olarak tanınmasıyla mümkün olabilir. Yabancı'nın varlığı topluluğun varlığının vücut bulması ve devam etmesi için bir zorunluluktur. Yabancı tehlikesi söylemi, yabancı'nın saldırısından korunması gereken kırılgan bedenler söylemini üretir. Mesela bazı bağlamlarda, çocuk bedeni “yabancıların kirli arzularından korunması gereken bir figür” olarak üretilir (a.g.e.: 30-35). Bu söylem, “iyi komşuyu”, ideal toplumu yaratma projesinin heroik bir neferi olarak konumlandırır. Bu proje, “iyi komşuya” toplumun korumasız üyelerini korumak ve gözetmek gibi kutsal ahlaki bir görev yükler. Bu görev de, yabancı'ya yönelik şiddet eylemlerini meşrulaştırırken hâlihazırda topluluğun mekânında var olan şiddet mekanizmalarının üzerini örten bir nitelik taşır.

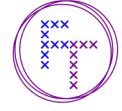
Ahmed, yabancı'yla karşılaşmaların bedenler üzerinden gerçekleştiğini hatırlatır (2000: 39). Bu karşılaşmalar bireysel ve kolektif bedenleri şekillendirir. Ahmed, beden kavramını bir taraftan kimliksel boyutu ilgilendiren sembolik anlamıyla, diğer taraftan da bedenin deneyimlediği duygular (*emotion*) ve duygulamalar (*affect*) boyutunu içerecek şekilde kullanır. Yani, karşılaşmalara duygular aracılık eder. Ahmed, *Duyguların Kültürel Politikası* çalışmasında, bize yabancı'yla ilişkilendirilen korku, nefret, öfke, iğrenme ya da acı gibi duyguların üretimine dair bir bakış açısı sunar. Belli tür duyguların neden bazı nesnelere

yapışıp kaldığı sorusuyla ilgilenir ve bu soruyu açıklamak için duyguların toplumsallığı kavramına başvurur (2015). Duyguların toplumsallığı modeline göre, duygular vakti geldiğinde belli nesnelere yönelik olarak dışarı çıkmayı bekleyen, insanların içinde saklı hisler değildir. Tamamen dışarıdan empoze edilmiş, bireyi şekillendiren deterministik yapılar da değildir. Duygular öznenin nesneyle teması yoluyla şekillenir. Duyguyu üreten, duygu nesnelерinin dolaşımıdır. Duygular ayrıca performatiftir. Belli eylemlerin zaman içerisinde tekrarıyla etki üretilirler ve ilişkiseldirler. Bir nesnenin belli bir duyguyla özdeşleştirilmesi, özne ve nesne arasındaki karşılaşma/ların sonucudur. Bu anlamda duygular sadece hareket etmekle kalmazlar, hareketin yöneldiği bedenleri birbirine bağlar ve bedenler arasında birtakım bağlar oluştururlar. Kişilere duyulan hisler, duyguların hareketinin kurduğu bu bağlarla oluşur.

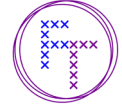
Ev'e Feminist ve Queer Bakışlar: Mekân, Kimlik ve Direniş

Toplumsal ve kültürel tahayyülde önemli bir yere sahip ev mekânı nasıl olur da insanın barınma gibi temel ihtiyaçlarını giderdiği diğer mesken türlerinden farklılaşır? Smyth ve Croft'a göre evi herhangi bir mesken türünden farklılaştıran şey, evin "girift insani eylemlere" ev sahipliği yapmasıdır (akt. Briganti ve Mezei, 2012: 5-6). Mallett'e göre ev çalışmaları literatüründeki pek çok çalışmada, ev mekânı çoğunlukla birtakım olumlu duygular ve deneyimlerle ilişkilendirilir (2004). Ev mekânının insanın güvenlik, rahatlık, özgürlük, yaratıcılık, yenilenme, sıcak, yakın ve anlamlı ilişkilere duyduğu ihtiyacı karşıladığı düşünülür. Evin aynı zamanda insana kamusal alandaki toplumsal denetim ve gözetlemeden ve toplumun yüklediği sorumluluk ve beklentilerden kaçabileceği ve rahatlayabileceği bir alan sunduğu varsayılır. Mallett'e göre (*a.g.e.*), evle ilgili yaygın başka bir yaklaşım da ev ile aileyi özdeşleştirmektir. Bu yaklaşıma göre, ev bireyin içine doğduğu, büyüdüğü ve yetiştiği mekândır. Ailenin olmadığı bir evin otelden bir farkı yoktur. Eve ilişkin bu bakış açıları göz önüne alındığında, evin yalnızca insanın mekânla belirli bir ilişkilene halini ifade etmediği görülür. Ev tahayyülü, bu ilişkilenemenin ürünü olan olumlu duygulardan oluşan bir repertuarı da içerecek şekilde kullanılır.

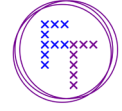
Evin güç ilişkilerinden, çatışmadan ve şiddetten muaf bu yorumu, en büyük eleştiriye feminist ve queer çalışmacılardan almıştır. Irigaray ve Beauvoir gibi feministlere göre, evi çoğunlukla olumlu deneyimlerle ve aileyle özdeşleştiren bu yaklaşımlar, insanların hakiki deneyimlerinden kopuk, idealize edilmiş, romantik ve nostaljik bir bakış açısını yansıtır (akt. Mallett, 2004). Ev tarihsel olarak erkek zulmünün ve ataerkil tahakkümünün mekânı olmuştur. Evin ürettiği değer, kadınların ev içi emeğiyle mümkün olmuş ve erkeklerin çıkarlarına hizmet etmiştir. Kadınlar söz konusu olduğunda ev ne fiziksel ne de ontolojik olarak güvenli bir mekân olabilmiştir. Evin ataerkil inşası, evin hakim normlarına uymayan bireyler için hem fiziksel hem de duygulam anlamında evsizlik üretmiştir (Wardaugh, 1999). Diğer taraftan, evi mutlu çekirdek aileyle ilişkilendiren yaklaşım, queer çalışmacılar tarafından da eleştirilmiştir (Barrett, 2015; Gorman-Murray, 2006; Gorman-Murray, 2007; Pilkey, 2014). Bu çalışmalara göre, ev heteronormatif bir mekândır; heteroseksüel nükleer aileyle eşleştirilmiştir ve aile yaşamının heteroseksüel ideallerini yansıtır.

Bahsi geçen feminist ve queer vurgular üzerine düşünen İris Marion Young (2012), ev mekânının tarihsel olarak kadınların özgürleşmesine getirdiği engelleri kabul ederken, bizi ev mekânını demokratikleştirme imkânlarını yeniden düşünmeye davet eder. bell hooks'a (1991) referansla, kişisel ve kolektif kimlikleri kurmada ve politik failliği inşa etmede ev mekânının radikal özgürleştirici potansiyelini vurgular. hooks (*a.g.e.*) siyah kadınların ev mekânını beyazların üstünlüğüne ve zulmüne karşı bir direniş ve özgürleşme mekânı olarak kurabildiklerini ifade eder. Kamusal alanın kendilerine yasak olduğu ırkçı ayrımcılık döneminde, ev siyah bireylerin korkusuzca toplanabildiği, konuşabildiği, düşünebildiği, örgütlenebildiği bir mekân olabilmiştir. Diğer bir deyişle, ev mekânı, ırkçı tahakküme karşı politik bir failliğin gelişimine de imkân vermiştir.

Queer araştırmacılar queer bireylerin kimliğinin inşasında da ev mekânının önemli bir rolü olduğunu göstermişlerdir (Barrett, 2015; Gorman-Murray, 2006; Gorman-Murray, 2007; Pilkey, 2014). Söz konusu çalışmalar, queer bireylerin günlük pratiklerle, evin fiziksel mekânının yeniden tasarlanması, ev içi emeğin ve rollerin yeniden organize edilmesi, kamusal alanda ifade imkânı bulamayan queer sosyalliklerin ve ilişkilerin ev mekânına taşınması, arzunun, bedeninin ve keşiflerin kamusal alanın gözetiminden kurtulmasıyla evin queer'leşebileceğinden bahsederler. Gündelik pratikler evin heteronormatif inşasını dönüştürürken queer kimliklere alan açar. Kapalı kapılar ardında yaşananlar orada kalmaz, günlük sessiz direnişler queer failliğın üretimini mümkün kılarken evi, mahalleyi, kenti dönüştürür. Scott'ın da altını çizdiği gibi madunların günlük yaşam direnişleri “kesintisiz, örtülü, plansız, enformel, sessiz, anonim ve gizli” biçimlerde ortaya çıkan, büyük devrimler ve halk ayaklanmaları tarihinin kayıtlarında yer bulamayan ayak sürüme ve yolu yokuşa sürme faaliyetleridir (1989: 33-37).

Bu makale, bir taraftan, feminist ve queer yaklaşımların ev mekânının kadınların ve queer bireylerin özgürleşmesine yönelik olarak getirdiği eleştirileri kabul eder. Diğer taraftan, Young'ın ve hooks'un işaret ettiği ev kurmanın taşıdığı özgürleştirici potansiyelin de imkânını sorgular; evin sınıf, toplumsal cinsiyet, ırk ve cinsellikle olan kesişimini önemser. Bunu yaparken, Brun ve Fabos'un (2015) ev çalışmaları disiplinindeki çeşitli yorumları bir araya getiren, kapsayıcı, üç boyutlu ev tanımını bu çalışmanın temel kavramsal çerçevesi olarak görür. Bu tanımın ilk boyutu olan “ev” (*home*), mekânı inşa eden günlük pratikleri, mekâna yapılan yatırımları ve iyileştirmeleri, insanların mekânda gerçekleştirdiği günlük rutinleri ve yaşam alanlarını oluşturan toplumsal ilişkileri içermektedir. İkinci boyutu olan “Ev” (*Home*), kişilerin eve ilişkin değerlerini, hafızalarını, geleneklerini, ideal ev tahayyüllerini, duygu ve duygulamalarını ihtiva etmektedir. Üçüncü boyutu olan “EV” (*HOME*) ise evin inşa edildiği ve anlamlandırıldığı makro politik ve tarihsel bağlamı ve ev etrafında geliştirilen kimlik inşa etme süreçlerini ilgilendirmektedir.

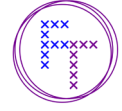

Yaşam Öyküsünün Potansiyelleri: Yöntem Üzerine Düşünceler

Duyguların kültürel politikası, yabancılaş(tırıl)ma ve ev kurma meseleleri farklı yöntemlerle ele alınabilir. Ben bu makalede yaşam öyküsü yöntemini kullanacağım. Bireylerin ev kurma deneyimlerini yaşam öyküsü yöntemiyle çalışmak, kişilerin yaşantılarına ve kişisel hafızalarına dair zengin bir bilgi kaynağı sunar. Yaşam öyküsü ayrıca kişilerin ev yapma deneyimlerinin zaman içerisinde ve çeşitli mekânsallıklar bağlamında nasıl değiştiğini görmeye imkân tanır (Blunt ve Dowling, 2006).

Jude'un yaşam öyküsünü analiz ederken "epizodik etnografi" kavramından yararlandım. Epizodik etnografilerde kişisel yaşam öykülerindeki önemli dönüm noktalarına odaklanılır ve onların kişilerin ev tahayyüllerindeki etkisi çalışılır (Blunt ve Dowling, 2006). Jude'un yaşam öyküsündeki temel dönüm noktası zorunlu göç deneyimidir. Dolayısıyla, bu çalışmanın temel vurgusu göç öncesi ve sonrası evin zamansal ve mekânsal olarak değişen anlamlarıdır. Yaşam öyküsünün köken ülkede geçen bölümünü ise Jude'un geliştirdiği farklı ev kurma stratejileri temelinde çocukluk, erken dönem ergenlik ve geç ergenlik olmak üzere üç dönemde tartıştım.

Jude'un yaşam öyküsü anlatıları, özellikle alıntılar, temel olarak 2019 yılının Temmuz ve Kasım aylarında yapılan iki derinlemesine mülakata dayansa da, onun yaşam öyküsüne dair temel kavrayışım onunla çeşitli zamanlarda, çeşitli şekillerde vücut bulmuş ilişkimize, enformel sohbetlerimize, paylaşımlarımıza ve üç yıla dayanan gözlemlerime dayanır. Görüşmelerden sadece birini onun yaşam alanında gerçekleştirdim ve Jude ile bir tam gün geçirdim. Bunun bir kısmını katılımcının evinde, geriye kalanını yaşadığı kentte arzu ettiği mekânlarda ve ilişkilendiği diğer insanlarla bulunduğu farklı ortamlarda (kafe, sokak, çay bahçesi, sahil, kent meydanı gibi) gerçekleştirdim. Görüşmenin bu kısmı, katılımcıyı belli bir mekânsallık ve sosyal ilişkiler ağı içerisinde gözleme imkânı vererek anlatılarıyla günlük yaşam

pratiklerini bir arada düşünme imkânı sağladı. Her bir mülakat yaklaşık iki saat sürdü. Mülakatlardan olabildiğince uzun alıntılar paylaştım. Bu şekilde hem katılımcının sözlerine daha fazla alan açmaya çalıştım hem de okuyucuya kendi muhakemesini yapabilmesi için daha fazla materyal sunmayı amaçladım.

Jude katılımcının gerçek ismi olmayıp benim kullanmayı tercih ettiğim bir mahlas. Seçtiğim mahlasla katılımcıyı yeniden toplumsal cinsiyetlendirme riskine düşmek istemediğimden Jude gibi hem kadın hem erkek için kullanılacak bir mahlas seçtim. Jude, gerçek kimliğinin paylaşılmasında bir beis görmese de queer bir mülteci olmanın barındırdığı kırılğanlıkları dikkate alarak, anonimlik, gizlilik ve zarar vermeme ilkelerine azami derecede dikkat ettim. Katılımcının köken ülkesini ve Türkiye’de yaşadığı şehri belirtmekten kaçındım. Asya gibi genel bir coğrafi terim tercih ettim. Alıntılarda bahsi geçen diğer queer mültecileri de gerçek isimleriyle ilgisi olmayan büyük harflerle sunmayı seçtim.

Özdüşünümsellik, araştırmayı dönüştürücü bir süreç olarak deneyimlememe olanak sağladı. Jude ile aramdaki mikro iktidar pratikleri üzerinde düşünme fırsatı sundu. Özellikle na-trans ve vatandaş bir kadın olarak sahip olduğum ayrıcalıkların araştırma sürecindeki etkilerine dair düşünmemi sağladı. Araştırma sürecinde katılımcının bir “yabancı” olarak iltica ülkesindeki ev kurma deneyimiyle temas etmek bende bir iç hesaplaşmayı tetikledi. Öncesinde queer mültecilere hizmet veren bir sosyal çalışmacı, ardından queer mülteciler hakkında bilgi üretmeye çalışan bir araştırmacı olarak queer kimlikler konusunda sahip olduğum duruşun hakikatinin ve samimiyetinin günlük sohbetlerde sınanmasına imkân verdi. Kendi kadınlık deneyiminin ötesinde başka kadınlık hallerini görmem için bana bir pencere açtı. Araştırma süreci, bir Kuzey Avrupa ülkesinde göçmen statüsünde “başka bir yaşam” için ev kurmaya çabaladığım bir döneme denk geldi. Jude’inkine benzer ama aynı zamanda farklı deneyimlerle eş zamanlı olarak yüzleşmek ve yabancı olma halinin, fiziksel ve ontolojik evsizliğin benzer duygulamalarını yaşamak, onun yaşam tecrübesini anlamaya çalışırken aramızdaki güç

ilişkilerini aşındırdı.

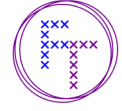
Katılımcıyla üç yıllık ilişki süresince yaşadığımız karşılaşmalar zaman içerisinde profesyonel duvarların sınırlarını aşındırarak aramızdaki iktidar ilişkilerini ters yüz etti. Bizi mümkün olduğunca eşitlerin arkadaşlığına, hatta onun ifadesiyle queer bir ailenin fertleri olma noktasına getirdi. Dolayısıyla, bu çalışmada katılımcının yaşam öyküsünü “içeriden” bir bakış açısıyla çalıştığımı söyleyebilirim. Bu araştırma süreci, sosyal bilimsel bir karşılaşmanın queer-feminist bir arkadaşlık yaratma imkânını içerir. Bu anlamda, na-trans bir kadının trans kadın arkadaşının yaşam öyküsünü kesişimsel bir feminist bakış açısının sunduğu kavramsal ve yöntemsel imkânlarla anlama çabasıdır.

Çocukluk: Evdeki Yabancı

Sen tüm kentten daha yalnızdın. Okyanus gibi bir yalnızlık
Tezer Özlü

Bu bölümde Jude’un çocukluk evine dair hatırladığı en eski anılarına odaklanacağım. Jude’un içine doğduğu evi hatırlama biçimlerini sunarken çocukluğun hatırlanan en erken yıllarında ev içi politikanın hangi karşılaşmalar üzerinden şekillendiği ve duygu ve duyguların bu karşılaşmalara ne yaptığı sorularına yanıt arayacağım. Jude’un hatırlayabildiği ilk çocukluk anısı gerek hâkim toplumsal tahayyülde gerek mevcut literatürde evi aile sıcaklığıyla, güvenli bir sığınakla ve özgürlükle özdeşleştiren yorumların bir olumsuzlaması gibidir:

Babam pazardan taze meyve getirirdi çoğu zaman. Meyveleri keserdi. Her bir çocuğuna verirdi. Ama sıra bana geldiğinde bana asla vermezdi. Bir gün yine aynı yerde oturuyordum, bana verecek mi diye sıranın gelmesini bekledim. Yine vermemişti. Bana asla vermezdi o meyvelerden... Çünkü beni sevmezdi,

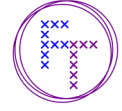
benim cinselliğimi sevmezdi. Benim farklı olduğumu biliyorlardı. Benim de-
ğişebileceğimi düşünüyorlardı. Ben kız gibiydim. Kız gibi konuşuyordum.
Kız gibi yürüyordum. Bunlardan hoşlanmıyorlardı.

Jude, görüşmelerimizde yukarıdaki alıntıda da vurgulandığı gibi çocukluğunun evini bir mik-
ro iktidar alanı olarak hatırlar. Ev içi politika, baba ve onun en yakın müttefikleri olan erkek
kardeşlerle ev içi karşılaşmalarda günbegün şekillenir. Aynı zamanda, evin erkek üyeleriyle
günlük karşılaşmalar Jude’u evin içinde bir yabancı figürü olarak yaratır. Günlük yüz yüze
karşılaşmalar, nefret ve şiddeti dolaşıma sokar:

Hiçbir zaman bir evim olmadı benim. Her zaman evde bir yabancıydım. Ev
benim için sevebileceğim biri ya da beni sevebilecek biri demek. Ev benim
için bu... Ailemin evinde hiçbir zaman evimde hissetmedim. Annemle, evet...
Kalabalık bir evde yaşamak çok kötüydü. Herkes sana farklı davranıyor, bir
hata yaptığında herkes seni dövmek için bekliyor. Seni eleştirmek için. Ben
herkesin nefret ettiği kişiydim.

Yabancılık, yalnızca Jude’un diğer aile üyeleri tarafından konumlandırıldığı bir yer ya da bir
etiket değildir. Yabancılık, aynı zamanda, Jude’un farkındalıkla kabullendiği belli bir duy-
gulam biçimidir. Yabancılık, fiziksel ev mekânında, aile evinde hissedilen ya da hissettirilen
“evde olmama” ve “kendini ait hissetmeme” duygulamalarını ifade eder.

Jude’un doğuştan atanmış cinsiyetin dışına çıkan davranışları, aile evinin “saf”, “or-
ganik” ve “her türlü kötülükten arınmış” mekânına içeriden gelen bir tehdit olarak algılanır.
Onun cinsel farkı, heteroseksüel ailenin ve “ideal” toplumun “güvenli” mekânı için tekinsizlik
yaratır. Ona karşı savaşmak, “iyi baba”, “iyi kardeş”, “iyi vatandaş” ve “iyi Müslüman” olma-
nın zaruri koşuludur; ahlaki bir görevdir ve baba ve erkek kardeşler bu ahlaki düzenin gönüllü
koruyucularıdır. Bu ahlaki görev Jude’a yönelik olarak üretilen şiddeti meşrulaştırırken aile-
nin “saf” mekânında var olan farklı şiddet biçimlerinin de üzerini örter.

Sokağa çıkmak ve okula gitmek Jude’u evin dışına çıkarırken yeni karşılaşmalara da imkân verir. Ne var ki bu yeni karşılaşmalar, evin içindeki karşılaşmaların ev dışındaki bir uzantısı gibidir.

Öğretmenim babama şikâyet ediyordu, benim erkek gibi davranmadığıma dair. Bir defasında hatırlıyorum, çok küçüktüm. Kırmızı bir kalemim vardı. Kırmızı kalemle dudaklarımı boyadım. Babam gördü ve beni öldüresiye dövdü. Bunu neden yapıyorsun diyerek. Okuldayken babam hiçbir zaman beni almaya gelmezdi. Her zaman sürücü gelip beni alırdı. Birden babamı gördüm, beni dudağımda kırmızı kalemle gördü. Herkesin önünde beni dövdü okulda. Dokuz on yaşlarındaydım.

Jude, kendini okulda da sokakta da ev içindekine benzer bir mikro iktidar düzlemi içerisinde bulur. Benzer iktidar mekânizmaları aracılığıyla, okuldaki karşılaşmalar da evdeki gibi nefreti ve şiddeti dolaşıma sokar. Evin dışındaki karşılaşmalar Jude’un ev mekânında üretilen yabancılığını pekiştirir. Her türlü farklılığı onun yabancılığını pekiştirmek için kullanılır. Yabancı figürünün bilinmezliği ve tanımlanamazlığı, normatif olanda bulunmayan her bir özelliğin Jude’un yabancılığının kanıtı olarak kullanılmasını kolaylaştırır. Örneğin Jude çok küçük yaşlardan itibaren pigment kaybına bağlı olarak ciltte beyaz renkli lekelerin oluşmasına neden olan vitiligo hastalığından muzdariptir. Bu durum yüzünden yaşadığı acı anılarını şöyle paylaşır:

Büyürken iki renkli derim vardı. Kahverengi ve siyah. İnsanlar çok dalga geçiyordu. Annem gerçekten çok koyu bir fondöten almıştı bana. Yüzüme sürüyordu. Bir tür makyajdı bu. Ve çocukluğumda güzel olmam gerektiğini düşünmeye başlamıştım. İnsanlar dalga geçiyordu benimle. Bazı insanlar bana siyah beyaz diyor, bazıları beni köpeklere benzetiyordu. O zamanlarda içimden bir

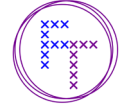

şey bana güzel olmak zorunda olduğumu söylüyordu. Derimdeki bu lekeleri kapatmam gerekiyordu. Bu nedenle her zaman makyajlıydım. Güzel gözükmek istiyordum ama benim ergen arkadaşlarım bana bok gibi davranıyordu. Çift derili rengimi kabul ettiğimde bile yüzümü yine de makyajla kapatmaya devam ediyordum.

Ev, okul ve sokaktaki karşılaşmalar bir dizi duygulamı da harekete geçirir. Jude'un varlığı temasta bulunduğu kişilerde nefreti ve tiksintiyi harekete geçirdikçe Jude'da da acı ve korku harekete geçer. Yabancı ve na-yabancı arasındaki bağlar, günlük yaşamda belirli biçimlerde sayısız defa tekrarlayan karşılaşmalarla bu hisler üzerinden inşa edilir. Jude'a benzeyenlerle daha önceki karşılaşmalar, aile üyelerinin Jude'un evde, yanı başlarında, bir yabancı olarak var olduğunu tanımalarını mümkün kılmıştır. Jude'un yabancı olan fiziksel ve sembolik varoluşuna aşinalık da, ona benzeyen gelecekteki yabancıların yabancılığını tanımalarına imkân verecektir. Yabancılık, şimdiki ve gelecekteki yabancılarla yeni ve farklı türlü bir karşılaşma gerçekleşene kadar bir kısır döngü içinde kendini üretmeye devam edecektir. Yabancı söyleminin üretildiği bu döngüde, heteronormativite de günlük yaşamın kılcal damarlarında, kişilerin sıradan karşılaşmalarında, göz göze gelmelerde, kelime aralarında ya da dokunmalarda anbean nefret, korku, acı, tiksinti, utanç gibi trans-varoluşa yapıştırılmış gibi gözükken bir dizi duygu ve duygulamı üretmeye devam edecektir.

Ergenlik Vol. I: Ayna Ayna Söyle Bana!

...annesi onu ayna karşısında yakalar diye korktuğundan, aynaya attığı her kaçamak bakışta gizli bir günah rengi de vardı. Kendini beğenmesi değildi onu aynaya çeken şey; kendi "ben"ini görmekten duyduğu şaşkınlıktı... yüzünün çizgilerinden ruhunun sızıp çıktığını

gördüğünü sanırdı. Burnun akciğerlere oksijen götüren bir hortum ağzından başka bir şey olmadığını unutturdu; kendi doğasının gerçek bir dışavurumu olarak görürdü onu

Milan Kundera

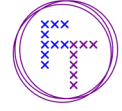
Jude, günlük karşılaşmaların ürettiği şiddetle ve dolaşıma soktuğu acı verici duygularla başa çıkabilmek için ergenlik yıllarında çeşitli stratejiler geliştirir. Geliştirdiği iki temel strateji ergenliğin erken ve geç dönemlerine denk geldiği için ergenlik dönemini iki ayrı bölümde inceleyeceğim. Jude'un acıyla ve şiddetle ilk başa çıkma stratejisi, öncelikle günlük yüz yüze karşılaşmalardan kaçınmak olarak gelişir. Kaçış, ev mekânından bir "iç eve"e kaçıştır. Jude, odasına çekilir.

Bana ait, kendime ait bir dünya yaratmıştım o odada. Orada kendimdim. Kadındım. Sinema yıldızıydım. Hayallerimde ailem beni görüyor ve lanet olsun bu çocuğa hata yaptık diyorlardı.

Odaya çekilmek, onun için, edilgen bir zayıflık hali değildir. Aksine, kendine dönmenin ve kendini bulmanın üretken bir hâlidir. Odaya çekilmek, evsizlik hissine mahkûm edildiği bir evde, kendini "evde hissedebileceği" başka bir ev yaratmaktır.

Odamın kapısını kilitlerdim. Kapımın çalınıp çalınmamasını hiç umursamadım. Dışarıda kıyamet kopsa umurumda olmazdı. Kapıyı açsam ne olacaktı ki beni döveceklerdi. Odamda çok korkusuzdum.

Odasını içindeki nesnelere hatırlar. Odadaki nesnelere hem ev kurmanın hem de kendini var etmenin aracı unsurlarıdır.

Odamı çok fazla gey şeyle doldurduğumu hatırlıyorum... Duvarlarımın pembe olduğunu hatırlıyorum. Her şey pembeydi... Yatağım, bilgisayarım, pembe perdelerim, pembe askılık, her zaman kendimi seyrettiğim büyük bir aynam vardı.

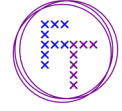
Odasının kapısını kilitlese de güvensizlik hissinden tam anlamıyla kurtulamaz. Onun ev mekânında güvenlik arama çabaları iç içe geçen matruşka bebekleri anımsatır. Yasak eşyalarını sakladığı pembe kutusu sadece geceleri açılabilen kilitli hazinesidir.

Boyadığım bir kutu vardı, tüm kadın kıyafetlerimi oraya koymuştum. Her zaman kilitliyordum. Kutuyu kadın kıyafetlerimi korumak için almıştım. Sırrımı korumak için. Böylece hiç kimse bunları kullandığımı bilmeyecekti... Rujlarla doluydu. Fondöten. Maskaralar. Takma kirpikler...

Geceleri kapıyı kilitliyordum, odama çekiliyordum... Geceleri kendimleydim. Bir kadındım. Geceler kendim olabildiğim tek zamandı. Makyajımı okul ya da başka şeyler için silmek zorunda olmadığım tek zaman.

Geceler onun için arzuya ve kendiliğe açılan kapıdır. Geceleri pembe kutuyu açar, içindeki renkli allı pullu geleneksel kadın kıyafetlerini, fondötenleri, rujları, takma kirpikleri, maskaraları çıkartır, bir film yıldızı gibi süslenir ve ayna karşısına geçer. Ayna figürü, onun için, odasını hatırlarken değindiği en önemli ev eşyasıdır. Herkes tarafından reddedildiği bir dünyada aynadaki yansıması ona hayali bir tanınma hissi yaşatır.

Aynanın karşısında kendimi izlemeyi seviyordum, makyaj yapıyordum. Kadın kıyafetleri giyiyordum. Saçlarımı boyuyordum değişik değişik renklerle. Aynada bedenimi görmek, giysilerin üzerimde nasıl durduğunu görmek

istiyordum. Saatlerce kendimi seyrediyordum. Bu benle kendim arasında bir sırdı. Sadece kendim oluyordum.

Kilitli kapının ardında gerçekliğin baskısından kurtulan Jude, hayal dünyasına adım atar. Hayallerinde olmak istediği kişidir.

Bir gün model olacağımı düşünüyordum. Oyunculuk yapacaktım. Öncelikle çok fazla film seyretmeye başladım. Kendi başıma... Oyunculuk pratikleri yapıyordum. Ünlü sinema yıldızlarını taklit ediyordum. Film seyrediyordum ve o filmlerdeki oyuncuları taklit ediyordum. Aynanın önünde. Banyo yaparken. Tuvalette. Kendi olma fikri, kadın olma fikri...

İngilizce filmleri seyretmeye başladığımda Jennifer Lopez'in gerçekten çok büyük hayranı olmuştum. Çok güzeldi ve onun gibi güzel olmak istiyordum. Daha sonra gerçeklikle karşılaşıyordum. Gözümü açıyordum ve işte yine gerçeklik. Hayal etmeyi bırak diyordum kendime. Küçük bir kasabadan geliyordum. Hiç kimse beni bilmiyordu. Hiç kimse bir şans vermiyordu. Oyunculuk çocukluk hayalimdi. Hala içimde yapmak istediğim bir şey olarak duruyor.

Jude, hayallerinde farklı tür karşılaşmalarda bulunabilme, farklı biçimlerde tanınabilme ve farklı duyguları yaşayabilme imkânını arzular. Jude'un ilk ergenlik yılları, "madun" olarak konumlandırılacak pozisyonu ile evin nasıl evsizlik üretebildiğini, ev ve evsizliğin iç içe geçişini ve bir aradallığını gösterir (Spivak, 1988). Jude, üst orta sınıf bir ev çatısı altında evsizliğe itilmiştir. Ontolojik bir evsizliği deneyimler. Bununla birlikte, Jude'un ergenlik yılları ontolojik evsizlikle mücadelede geliştirdiği önemli bir failliği içerir. Jude'un odaya çekilişi, pasif bir kaçıışı değil, kimliğini inşa ettiği sessiz bir direnişi ifade eder. Jude'un odası, daha sonraki yıllarda özgürleştirici eylemlerine giden yolda geçici olarak çekildiği bir üs, ev

içindeki otonom bir bölge olacaktır. Jude'un ergenliğin ilk yıllarından itibaren geliştirmeye başladığı faillik, failliğin sessizlikle de kurulabileceğini, kurbanlaş(tır)madan da inşa edilebileceğini gösterir (Ryan-flood ve Gill, 2010).

Ergenlik Vol. II: Dört Duvar Arasına Kapanmaz ki Sendeki Özgür Ruh!

Tıpkı barfikste büyük dönüşü yapmaya çalışan jimnastikçi gibi her çocuk, er ya da geç kendi payına düşecek kaderi belirleyen talih çarkını kendisi için çevirir. Çünkü yalnız on beşindeyken bildiğimiz ya da yaptığımız şey sonradan bizi cezbedecektir. Dolayısıyla hiçbir zaman telafi edemeyeceğimiz bir şey vardır: On beşimizdeyken evden kaçmamış olmak. Sonradan anlarız: Sokakta geçirilen kırk sekiz saat, tıpkı alkalik çözeltide olduğu gibi, mutluluğun kristalini yaratır.
Walter Benjamin

Jude, ergenlik döneminin ilerleyen yıllarında, maruz kaldığı baskı ve şiddetle başa çıkabilmek için yeni bir strateji geliştirir. Bu strateji, evden çıkmayı, şiddet üreten mevcut karşılaşmalara meydan okumayı ve evin dışında yeni karşılaşma imkânları aramayı içerir. Jude'un ilerleyen yaşlarında kendini özgürce ifade edebilme, tanınma, sevilme, beğenilme ve saygı görme ihtiyaçları güvenlik ihtiyaçlarından daha ağır basmaya başlar. Yıllardır odasında kilitli kapılar ardında deneyimlediği kadın-oluş hallerini evin dışına taşıyacaktı.

Bir gün artık çok yorulmuştum. Kendimi herkesten saklamaktan ve saklanmaktan çok yorulmuştum. 18 yaşındaydım o zaman. Makyaj yapıp sınıfa gittim. Öğretmenim beni gördü, "git yüzüne yıka yoksa aileni arayacağım" dedi.

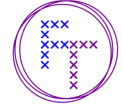
Dedim ki “ara ailemi”. Erkek kardeşim geldi. Elinde mendiller vardı, mendillerle beni makyajımı silmeye zorladı. Elini kaldırdı bana, ben de ona kaldırdım elimi. “Eğer bana dokunursan ben de sana karşılık vereceğim” dedim. İşte o gün kendim için savaşmaya başladım. Cinselliğim yüzünden neden dövülüyordum ki. O yıl öğretmen benden tüm yıl boyunca nefret etmişti.

Bu karşılaşma anı, korku duvarını aştığı andır. Bundan sonraki eylemlerinde, cesaret korku duygusundan ağır basacaktır. Bir sonraki kırılma anı, evden kaçtığı gün yaşanmıştır.

Evden bir kere kaçtım. Kendi şehrimden kaçıp başka bir şehre kaçtım ama çok uzun sürmedi. Para meselesi yüzünden. O şehirde yaşayan bir arkadaşım vardı, “bana gel” dedi. İki üç günlüğüne kaçtım. Sonra ailem ona ulaştı. Geldiler, alıp götürdüler beni. Ölümüne dövdüler beni. Sadece birkaç günlüğüne kaçabildim. Katı gerçeklik iki gün sonra tekrar karşıma dikildi ve geri dönmek zorunda kaldım. 19 yaşındaydım.

Her direnme anı, bir taraftan ailede ve toplumda onu öfkenin, nefretin, utancın ve şiddetin daha fazla nesnesi yapar. Diğer taraftan, bu karşılaşma anları onda daha fazla arzuyu, merakı, keşif duygusunu, özgürlük arzusunu ve cesareti tetikler. İçinde bulunduğu katı gerçekliğin sınırları dâhilinde, kadın-oluşu deneyimlemenin yaratıcı bir yolunu bulmuştur. Sosyal medya, onu diğer queer bedenlere bağlar. İlk yurt dışı seyahati hayatındaki en önemli kırılma noktalarından biri olacaktır.

Singapur’dan bir adamla konuşuyordum. Bana Singapur’a neden tatile gelmiyorsun diye sordu. İşte o zaman pasaport çıkartma fikri düştü aklıma. İlk defa yurt dışına çıktığımda 21 yaşındaydım. O zaman çılgınca bir şey yapmadığımı fark ettim. Hep bir gün bir şey olacak ve normale döneceğim masalına

inaniyordum. Bu kendimi tam anlamıyla kabul ettiğim ilk zamandı.

Singapur'a ayak bastığım an hayatımdaki en güzel andı. Hiç olmadığım kadar kendimdim. İstedğim gibi davranıyordum, istediğim gibi ve istediğim kadar açıkça, özgürce makyaj yapıyordum, dışarı çıkıyor, erkeklerle buluşuyordum, flört ediyordum. Müthiş bir duyguydu.

Bana cinselliğin ne, kendini kabul ediyor musun sen böyle böyle bir ülkeden geliyorsun diye soruyorlardı. Ben hayır bir gün değişeceğim diyordum. Bir gün bir kadınla evleneceğim dediğimde bana gülüyorlardı. Kendini kabul etmelisin, asla değişmeyeceksin diyorlardı. Ben onlara bunun dinimize göre büyük günah olduğunu söylüyordum. Allah beni değiştirecek bir gün diyordum. Bir gün gey bir adam bana şunu sordu: "Eğer Allah senden nefret ediyorsa seni neden böyle yarattı?" O gece gerçekten uyuyamadım ve düşündüm: Evet 21 yıldır değişmediysem bundan sonra nasıl değişecektim ki? Bu imkânsızdı.

Sosyal medya onu aile evinin ve toplumunun korku coğrafyasından sanal bir arzu coğrafyasına taşıyacaktı. Kısa süreli turistik yurt dışı seyahatleri ona arzunun özgürce yaşandığı farklı karşılaşmaların imkânını gösterir. Kendi gibilerle olan karşılaşmalar, kendine duyduğu yabancılığı aşmasına bir imkân sunar. Kendine, dünyaya, arzuya dair tahayyülünün sınırları genişler. Sosyal medyanın sağladığı imkânlarla dışarıda kendine "yasak" arzularını yaşadığı paralel bir evren yaratsa da sınırlı özgürlük alanı onu saran toplumun sınırlarına dayanır. Erkek kardeşinin kurduğu bir kumpasla mahrem görüntüleri sosyal medyaya düşer ve ülke çapında bir nefretin hedefi haline getirilir. Ölüm tehditleri almaya başlar:

İltica etme kararını aldığım da bavuluma hiçbir şey koyamamıştım. Video ifşa edildiğinde evimde değildim. Dışardaydım ve eve gidemedim. 15-20 gün en

az. Arkadaşımın evinde yaşıyordum. Beni koruyordu. Kardeşimden sadece pasaportumu ve biraz para alabildim. Bir çantam, içinde bir jeans ve iki tişörtüm vardı. Plastik market poşeti idi. Sırt çantası bile değil. Boarding'e gittiğimde hiçbir şeyin yok mu diye sordular. Kısa süreliğine gidiyorum, her şeyi ordan alacağım dedim onlara. Zamanım yoktu, hayatımdan çok endişeliydim.

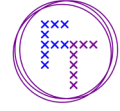
Ülkeden ayrılmaya karar verdiği bu an, hayatının en önemli kırılma noktasını oluşturacaktır. Büyük bir serveti geride bırakır ve ona çok fazla kapı açma şansı sunmayan bir ülkenin pasaportu, bir miktar para, plastik bir alışveriş torbasına alelacele sıkıştırılmış iki tişört ve bir pantolonla belirsiz bir geleceğe adım atar. Jude'un iltica yolculuğunu bir kaçış ya da bir yenilgi olarak okumak, onun geliştirdiği failliği gözden kaçırmaya neden olur. İltica kararı, heteronormatif aile ve toplum düzeninin ürettiği yabancılaştırma süreçlerine güçlü bir karşı çıkışı içerir. Köken ülkenin şiddet üreten karşılaşmalarına son vermeyi ve yeni bir ülkede yeni karşılaşmalar arama arzusunu da içerir.

Sürgünde Bir Yabancı: Başka Türlü Bir Şey Benim İstedğim!

Sürgün insanı canından bezdirebilir ama oldukça yaratıcı da olabilir. Sürgün insana ızdırap verebilir ama değişmek ve dönüşmek için bir fırsat da sunabilir. Kimlik, olmak değil oluş halidir.

(Sarup, 1994)

İltica, Jude'un yaşamında önemli bir kırılma anıdır. Ülkeyi terk etmek, ölüm tehditleri almaya başladığı andan itibaren yirmi dört saat içinde verdiği bir karardır. Hayatının bu dönemi her türlü ayrıcalığı kaybettiği bir seçeneksizlik dönemidir. Görüşmelerde de belirttiği gibi, yirmi dört saat içinde vizesiz iltica edebileceği tek ülke Türkiye'dir. İkamet edeceği ili de

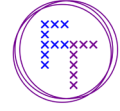
yaşayacağı evi de seçme şansı yoktur.

Kendime kalacak bir yer bulmaya çalışıyordum [...] tanıdığım hiç kimse yoktu. Hiç kimse bana ev vermiyor, kiraları çok yüksek söylüyor, dolarla ev kiralamaya çalışıyorlardı. Gücüm yetmiyordu. Türkiye’de yaşayan bir çocukluk arkadaşımı aradım, o da bağlantıları olan başka birini aradı. “İslami bir cemaat var” dedi. “Sana kalacak yer verecekler” dedi. Oraya gittim. Arkadaşım tembiledi, “erkek gibi davran, ibadetlere katıl, dua etmeyi bilmiyorsan da biliyormuş gibi davran, kimliğini alana kadar bu yere ihtiyacın var çünkü” dedi. Ayda dört yüz liraya çok ucuza bir oda verdiler. Yedi erkek vardı. Bir bendim trans olan. Günde beş defa beni ibadet için kaldırıyorlardı. Kuran okumaya zorluyorlardı. Okumayı bilmediğim için öğretmeye çalışıyorlardı. Sohbetler oluyordu. Hiçbir şey anlamıyordum ama yine de sohbetlere katılmak zorunda olduğumu söylüyorlardı.

Aile evinin korku coğrafyasından kaçtığı iltica ülkesinde, kendisini ev merkezli yeni bir alanın içinde bulur.

Fırsat buldukça dışarı çıkıyor, yürüyor, ağlıyordum. Ne olmuştu benim hayatıma. Bir günde her şey değişmişti. Bir gün benim trans olduğumu yakalayacaklar diye çok korkuyordum. Belki beni o evde öldüreceklerdi. Hiç kimse fark etmeyecekti bile. Günlerim hep böyle korkuyla geçiyordu. Altı ayım böyle orada geçti. Altı aydan sonra kimlik kartımı aldığımda ilk işim kendi evime çıkmak oldu.

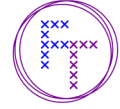
Göç onu kendine has yönetimselliği olan köken ülkenin yabancı rejiminden iltica ülkesinin yabancı rejimine taşır. Köken ülkesinde heteronormatif aile ve toplum düzeninin

yabancılaştırdığı bedeni, iltica ülkesinde ulus devletinin ve heteronormativitenin kesişimselliğinde daha karmaşık ve katmanlı bir yabancılaştırmanın öznesi olarak inşa edilir. Makro iktidarın queer ve göçmen öznelerine ilişkin ürettiği yabancı söylemi, evin mikro politikası içinde yeniden üretilir. Ahmed'in (2010) de belirttiği gibi, trans kadın bir mülteci olarak yabancılığı topluluk tarafından tanınmıştır; diğer taraftan, bu topluluğun ona aşina olma hâli, onu dışlanmanın nesnesi haline getirmiştir. Hem tanınandır hem de topluluğun kendisinden olmayanları ayırdığı çizginin dışında kalandır. Aynı mahalleyi, aynı apartmanı ya da aynı evi paylaşmanın getirdiği fiziksel yakınlık, onu topluluktan biri yapmaya yetmez. Jude için iltica ülkesinde ev kurmak, göçmen ve queer kimlik temelinde yabancılaştırılmayı ve buna karşı geliştirdiği stratejileri içerir. Çeşitli çalışmalar, ev ve kimlik arasındaki ilişkiyi ortaya koysa da ev her zaman verili bir şey değildir. Young'ın da söylediği gibi "insanların barınma ihtiyaçlarını asgari seviyede karşılayabilecekleri bir yerleri olsa da bunun kimlik inşası ve hooks'un bahsettiği direnişe hizmet etmesi için yaşam alanlarında belli bir konfora sahip olmaları gerekir" (2012: 193). Jude, ona bu konfor alanını sunacak ilk evine altı ay sonra kavuşur.

İlk ev kurma deneyimi, Jude'un cinsiyet kimliğini özgürce keşfetmeye ve deneyimlemeye başladığı bir dönemi de başlatacaktır aynı zamanda. İlk evle birlikte cinsiyet geçiş süreci başlayacak, hormon ilaçları kullanacak ve cinsiyet kimliğini çeşitli ifade biçimleriyle kamusal alanda deneyimleyecektir. İlk evi çeşitli fiziksel, duygusal ve cinsel keşiflere ve deneyimlere de sahne olacaktır:

İlk gece müthiş hissediyordum. X'den [Bir internet sitesi] biriyle tanışmıştım. Ondan gerçekten hoşlanıyordum. Hadi buluşalım, dedim. Çok özgür hissediyordum. Eve çıkışımın ikinci gecesinde onunla ilk defa buluşmuştuk. Geldi. Uyuduk. Bir ilişkimiz vardı artık. Birlikte yemek yapıyorduk. Hep benden Asya yemekleri yapmamı istemişti. Onun için ilk defa Asya yemeği pişirmiştim. Müthiş bir duyguydu. O gece uzun zaman sonra yaşadığım en güzel

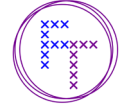

zamandı. Özgürlüktü. Müthişti. İçiyorduk, daha çok içmek istiyordum. Ama param yetmiyordu. Ona çok fazla içesim var, dedim. “İstersen benimkini paylaşabiliriz”, dedi. Bir birayı paylaşımızı hala hatırlıyorum.

Jude’un kendine ait bir evi olsa da bu durum sorunlardan muaf saf bir mutluluk hâline işaret etmez. İlticayla birlikte yaşadığı sınıfsal yerinden edilme, ev tecrübesini kırılğan bir zemine koyacaktır:

Güzel duygularla birlikte korku da geliyor. Kirayı nasıl ödeyecektim? Faturaları ödemeye nasıl gücüm yetecekti? Ama eve de çıkmam gerekiyordu çünkü artık özgür olmak istiyordum, korkuyordum. Erkek arkadaşım da bana yardım ediyordu. Onun yardımı olmasaydı hayatta kalamazdım. Çok gençti, onun da çok fazla parası yoktu. Yiyecek içeceğe destek oluyordu. Onun yardım edemediği zamanlar, küçük bir restoran var, oraya gidiyordum. Bir defasında hatırlıyorum, çok açtım, restorandaki çalışana gittim ve yemek artıklarını istedim. Erkek kardeşim para gönderiyor ama kiraya ve faturalara bile yetmiyordu. Restorandaki adam çok kibardı, bana yemek artıklarını veriyordu.

Bu yeni yabancı rejimi, yalnızca yeni ezme/ezilme ilişkilerini içermez, yeni bir öznelğin üretilmesinin yolunu da açar. İltica deneyimi, kadın-oluşun yeni süreçlerini deneyimlemeyi mümkün kılar. Cinsiyet kimliğinin dönüşümü ve evin dönüşümü eş zamanlı gerçekleşir. Kimliğini giderek daha queer şekillerde ifade ettikçe, ev mekânı da queer bir mekâna dönüşür. Gey sosyal medya, dışarıdaki queer sosyalliklerin ev mekânına taşınmasına aracı olur. Evde yarattığı queer sosyallikler yalnızca bir grup oluşumuna hizmet etmez, aynı zamanda kimliğin performatif yönlerini başkalarından öğrenme ve bunları güvenli mekânın imkânları dâhilinde korkusuzca deneyimleme fırsatı da sunar. Ev mekânı, yabancılaştırılmış queer bireylerin birbirlerini onayladıkları mekân olarak kurulur.

Ancak ne var ki, bedeninin dönüşümü onu evin dışına çıktığında transfobik şiddetin ve ayrımcılığın farklı türlerinin hedefine koyacaktır. Bedenin kadın-oluşunun görünürlüğünün giderek artmasının ve evin queer sosyalliklerle dönüşümünün bir bedeli olacaktır. Jude, neredeyse her 3-6 ayda bir yerleştiği evlerinden zorla atılacaktır. Gerekçe her defasında, komşularının aile değerleriyle uyuşmayan ev hayatıdır.

Ev sahibi, arkadaşlarımın gey olduğunu, benim makyaj yaptığımı, saçlarımın uzun olduğunu filan görünce, “burası aile mahallesi, burası aile apartmanı, bu şekilde burada yaşayamazsın” dedi son derece kaba bir şekilde. “Evi boşalt”, dedi. Resmen evden atıldım. Başka bir eve taşındım, üç dört ay sonra yine aynı şey oldu. Aynı nedenlerden evi yine değiştirmek zorunda kaldım. Aynı şeyler sürekli oluyor. Üç yılda beş ev değiştirdim.

Transgender bir arkadaşım vardı. O geliyordu eve. Biraz gürültücüydü. Komşular şikâyet ediyordu. Ev sahibi eve geldiğinde bu arkadaşım da benimleydi. Onu görünce, “boşalt evi” dedi. “Aileler sizinle rahat değil” dedi. Hiçbir evde bir yılı tamamlayamadım. Sebepler çoğunlukla transgender arkadaşlarım, ben, benim makyajım, hormonlarım. Bedenim değişti. Göğüslerim çıktı. Komşularım bunlara dayanamadı. Biz kimseyi rahatsız etmedik. İlk evde, evet gürültü yapıyorduk ama diğer evlerde hayır, sadece cinselliğimiz. İşte aileleri rahatsız ediyorduk güya. Onların çocukları vardı, biz onlara kötü örnek oluyorduk güya. Çoğu bahaneler bunlardı.

Ev mekânındaki kırılganlığa ontolojik bir evsizlik hali de eşlik eder:

Üç yıldır buradayım ama hayır Türkiye’de evimde hissetmiyorum. Korkuyorum çünkü. Burada özgür değilim. Saçımı uzatamıyorum. Canımın istediği

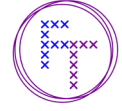

gibi makyaj yapamıyorum. Korkuyorum. Dışarı çıkarken her tarafımı kapatıyorum komşular trans olduğumu anlamasın diye. Ev sahibimle yine sorun yaşamak istemiyorum. Sahiden ev değiştirmekten yoruldum artık. Hormonlardan sonra enerjim iyice tükendi. Mültecilik tüm hayat enerjimi yiyip bitirdi. Türkiye'yle ilgili tek iyi şey burada hormon almaya başlamış olmam. Kadın olmaya başladım burada. Ama burası güvenli değil. Bir yerde eğer kendimi güvende hissedemiyorsam nasıl evde hissedebilirim ki?

Transit ülkedeki ontolojik evsizlik hali onda köken ülkedeki eve yönelik bir nostalji duygusuna yol açmaz. Aksine içinde bulunduğu kırılğan koşulların nedeni olduğu için köken ülkeye yönelik nefreti ve korkusu daha da pekişir:

Eğer ilişkide bulunduğum insanlar uzun dönemliyse her şeyi dürüstçe söylüyorum ama eğer kısa süreli birileriyle birlikteysem yarı Arap yarı Amerikan olduğumu söylüyorum. Çünkü ülkemden utanıyorum. O ülkeden, o insanlardan nefret ediyorum. Bundan sonra o ülkeden hiç kimseye güvenebileceğimi sanmıyorum. Bu aslında nefret değil yaşanmışlıklarla ilgili bir mesele. Onlardan nefret etmiyorum, korkuyorum onlardan aslında, bana güven vermiyorlar. En çok ihtiyaç duyduğum zamanda benim toplumum beni terk etti... Benim toplumum kendim gibi olabildiğim, kendimi özgürce ifade edebildiğim yerdir.

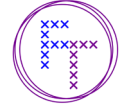
Jude'un anlatısında hiçbir zaman derin bir ev hasreti ve kaybedilmiş eve dönme arzusu yoktur. Jude'un aile eviyle ve köken ülkesiyle tek bağı annesidir. Jude annesini sever, özler, onu iyi hatırlar ama bu hiçbir zaman nostalji türü bir anneye dönüş arzusu değildir. Geçmiş onu bulunduğu noktaya getiren bir hikâye olarak hatırlar. Bugünkü kadın-oluş konumundan baktığında, geçmiş aile evinin şiddet, korku, nefret, keder ve acı gibi duygular üreten mikro iktidarı üzerinden hatırlar. Jude'da hatırlama, geçmişin acılarını hep hatırdan tutmayı içerir. Bu

“bir daha asla” yaşamamak üzere geçmişin baskıcı evinden radikal bir kopuşu içerdiği gibi yeni normları, değerleri, duyguları ve aidiyetleri içeren “başka bir evi” tahayyül ve inşa etmeyi de mümkün kılar.

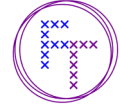
İltica yaşamı, yeni bir sosyo-politik düzlemde farklı karşılaşmaları mümkün kılar. Yeni karşılaşmalar, onu başka bedenlere bağlar, farklı temaslar ve duygular yaratır. Kadın-oluşun yeni süreçleri, iltica ülkesinin imkânlarıyla, kısıtlılıklarıyla ve ötekilerin bireysel ve kolektif bedenleriyle temasın etkileşimiyle şekillenir. Bu karşılaşmalar, kimi zaman arzuyu ve sevinci dolaşıma sokan queer karşılaşmalar olur, kimi zaman da korkuyu, nefreti, şiddeti ve acıyı dolaşıma sokan karşılaşmalar. Bu anlamda, göç yalnızca arzu coğrafyasındaki bir açılmayı ifade etmez, korku evrenindeki bir genişlemeye de işaret eder. Göç deneyiminin özgürleştirici potansiyeli, bu iki evrenin geriliminde ortaya çıkar. Ev mekânı, arzu coğrafyasını genişletmenin zemini olduğu gibi korku coğrafyasından kaçmanın, sığınmanın, iyileşmenin ve yeniden eylemeye hazır olmanın da zeminidir.

İltica ülkesinde kendini içinde bulduğu yabancılaşma ve evsizlik hisleri Jude’u mutlak bir sosyal izolasyon ve melankoliye itmez. Aksine, yeni ve farklı türlü ilişkilendirmeler ve aidiyetler geliştirerek bu duygulara direnmenin yollarını bulur. Queer göç, “belli bir sosyal ilişkiler formunun başka bir sosyal ilişkiler ağıyla yer değiştirmesini” içerir (Wimark, 2019: 228). Weston’ın ifadesiyle, bir topluluğa bağlanmak, kişilere onların hikâyesinin dünyadaki tek hikâye olmadığını, dünyada yalnız olmadıklarını göstermek suretiyle yalnızlığından ve kederinden bir dereceye kadar kurtulmalarını sağlayabilir (1991). Queer arkadaşlıklar “heteroseksüel ailenin reddetmesinin doğurduğu boşluğu telafi etmeye” yarar (1991: 116). Diğer bir ifadeyle, bir tür “fiili aileler” yaratır (Plummer, 1992: 109-110) ve normal şartlar altında biyolojik ailelerin sunacağı maddi ve duygusal desteği sunabilir (1992: 110). Jude da kendine ait bir eve sahip olmanın ayrıcalığını barınma ihtiyacı olan queer mültecilere ve sokak hayvanlarına evini açarak paylaşır.

M'yle bir tea-and-talk etkinliğinde tanıştım [...] bir gün bana mesaj attı, “Doktor kanser olduğumu söyledi. Oraya gelmem lazım. Param pulum hiçbir şeyim yok. Oraya kayıtlıyım, hastaneye ancak orada gidebilirmişim”. [...] Dedim, “Para konusunda endişelenme, gel buraya, benim evim senin evindir, yaşarız birlikte. Elimden geldiğince yanındayım. Ben ne yersem sen de onu yersin. Hiç düşünme çık gel”... Geldi. Bir oda verdim ona. Tek kuruş almadım. Ama birden fenalaştı. Sağlık sigortası iptal edilmişti. Göç İdaresine gittik ama başta kabul etmediler. Sonra o STK'ya gittik. Orda çalışan mülteci arkadaş sigortayı bir aylığına tekrar açtırmaya ikna etti. M o günlerde fenalaştı. Ne yapacağımı bilmiyordum. Yürüyemiyordu, acı içindeydi. Çaresizce onu o hastaneden bu hastaneye götürüyordum, ağrı kesici verip gönderiyorlardı. İşe yaramıyordu çünkü kanser hastalarının tedavisi için özel bir hastaneye gitmesi gerekiyordu. Ama randevu alamıyorduk, paramız da yoktu. Sonra L ve Z ile tanıştım. Onlar gerçekten çok yardımcı oldu. M için yemek yapıyorlardı, onun için özel yemekler pişiyorlardı, sebzeler, baklagiller, çorbalar, bu tür şeyler. Diğer İranlılar da yardımcı oluyordu. Onlar da mülteciydi. Onlar dışında hiç kimse yardımcı olmadı, komşularımdan yardım istedim. “Yardım edin, çocuk ölüyor” diyordum... Sadece Iraklı ve İranlı (queer) mülteciler yardımına koşuyordu.

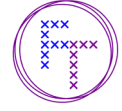
Queer arkadaşlıklar ya da queer aileler sadece heteronormatif ailenin destek sistemini telafi etmekle kalmaz, heteronormatif ailede gerçekleşmesi imkânsız olan “kimliği dönüştürücü” ve “kişiyi özgürleştirici” bağlar sunma potansiyeli de taşır (Weston, 1991: 116). Bu bağlar, kişiyi heteronormatif düzenin toplumsal baskısından özgürleştiren, insana kendini yeniden keşfetme şansı sunan, bu anlamda biricik bağlardır (Wilkinson, 2012: 1164; Plummer, 1992: 116). Jude da içine doğduğu toplumla ve ailesiyle kurduğu bağlardan boşalan yeri yeni bağlarla doldurur.

Beni kimse kabul etmedi, sadece bu topluluk kabul etti. Beni sevdiler. Bu topluluk sayesinde ben açılabilirdim, kendime güvenim yerine geldi. Benim ait olduğum yer burası. Benim ait olduğum insanlar bu insanlar. Ben onların bir parçasıyım. Etrafımdaki 6-7 kişi benim toplumumum. Benim insanlarımlar onlar. Ben onlara aitim. Onlar benim sahip olduğum tek varlık. Onlar benim ailem.

Jude'un ailem dediği kişiler, çeşitli Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinden Türkiye'ye iltica etmiş queer mültecilerden oluşur. Mülteci olma ve queer olma deneyimleri bu ilişkilennmelerin ortak paydasını oluşturur. Bu yeni aidiyet, ailenin kan bağlarının ve ulusun etnik bağlarının ötesinde, yabancılaştırılma ve dışlanma temelinde oluşmuş ortak yaşam tecrübeleri tarafından şekillenen sonradan edinilmiş ve gönüllülük temelinde, karşılıklılık ilkesine ve kişisel seçimlere dayanan bir aidiyet türüdür. Ancak bununla birlikte, Weston'ın da ifade ettiği gibi, queer ilişkileri mutlak bir uyum içindeki yeknesak ilişkiler olarak yorumlamak indirgemeci bir yaklaşım olacaktır (1991). Bu ilişkileri yorumlarken kendi içinde barındırabileceği sınıf, etnisite, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli hiyerarşileri, çatışmaları ve güç ilişkilerini dikkate almak gerçekçi bir okuma açısından yararlı olacaktır.

Jude için ev kurmak, ev etrafındaki karşılaşmaları, bu karşılaşmaların dolaşıma soktuğu duygulamaları, bu duygulamaların beden yüzeylerini değiştirmesini ve bu karşılaşmaları dönüştürmek için verdiği mücadeleyi içerir. Jude için ev mekânını sahiplenmek, kimliğini sahiplenmekle aynı anlama gelir. Onun için ev mekânında kazandığı her bir meca, kadın-oluşa yeni bir alan açmaktır. Jude'un yaşam hikâyesinin de gösterdiği gibi, evin mikro politikası norm-dışında kalanların yalnızca kırılğan deneyimlerine indirgenemez. Madunların evle kurduğu ilişki güçlü bir failliği içerebilir. Bu kimi zaman kimsenin duymayacağı kadar sessiz kimi zaman da kulakları sağır edebilecek kadar gürültülü olabilir.

Sonuç Yerine

Sisifos'u mutlu biri olarak hayal etmeliyiz!

Albert Camus

Bu çalışmada Asya kökenli trans kadın bir mülteci olan Jude'un yirmi beş yıllık yaşam öyküsünü göç, yabancı, duygular, ev kurma ve kimlik gibi kavramların yardımıyla anlamaya çalıştım. Ev kurma deneyiminin insan varoluşunun kurucu bir unsuru olduğu düşüncesinden yola çıkarak, Jude'un yaşam öyküsünü, bugüne kadar mesken tuttuğu tüm evlerle kurduğu ilişkilendirmeler üzerinden inceledim. Jude'un yaşam öyküsündeki deneyimlerin zenginliği teorik ve deneysel olarak çok çeşitli bulgulara işaret etse de ben okuru bu çalışmanın katkılarını özellikle ev çalışmaları, duygular literatürü ve queer göç çalışmalarının kesişiminde düşünmeye davet ediyorum.

Jude'un göç deneyimi, queer göç literatüründe vurgulandığı gibi, ulus ötesi göç hareketlerinin queer kimlikleri ve öznellikleri inşa etmedeki önemli rolüne işaret ediyor. Bununla birlikte, Jude'un yaşam öyküsü, kimi feminist ve queer çalışmacıların vurguladığı gibi ev kurmanın madunlar için sunduğu özgürleştirici potansiyeli de örneklendirmektedir. Bu iki bağlantıyı birlikte düşündüğümüzde, bu çalışma temel olarak şu tezi ortaya koymaktadır: Jude'un Türkiye'deki iltica deneyimi, geliştirdiği ev kurma stratejileriyle cinsel farkın ifade sine alan açarak trans kimlik ve özneliğin inşasına imkân vermiştir.

Bu çalışma, tekil hikâyelerde saklı failliklerden yola çıkarak mülteci figürünün makro temsillerdeki kurbanlaştırılmasına alternatif bir yanıt verebilmeyi hedeflemiştir. Göç çalışmalarının geniş evrenli yöntemsel çalışmalarının okyanusunda, tekil yaşam deneyimlerini çalışmanın önemini ortaya koyarak yaşam öyküsü ve sözlü tarih gibi yöntemlerin göç

araştırmalarında madunların deneyimlerine dair yeni bir alan açabileceğini göstermeye çalışmıştır.

KAYNAKÇA

- Ahmed, S. (2000) *Strange encounters: embodied others in post-coloniality*. Londra: Routledge.
- Ahmed, S. (2015) *Duyguların Kültürel Politikası*. (Çev. Komut, S.). İstanbul: Sel.
- Arac, M. ve Aydın, E. (2015) *LGBTI Refugees*. İstanbul: HEVI LGBTI Association.
- Bayramoğlu, Y. ve Lunenborg, M. (2018) Queer Migration and Digital Affects: Refugees Navigating from the Middle East via Turkey to Germany, *Sexuality & Culture*, 22(4): 1019–1036.
- Blunt, A. ve Dowling, R. (2006) *Home. Key ideas in geography*. Londra: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Barrett, C. (2015) Queering the Home. *Home Cultures*, 12(2): 193-211.
- Benjamin, W. (2014) *Son Bakışta Aşk*. (Çev. Gürbilek, N.). İstanbul: Metis.
- Brun, C. ve Fábos, A. (2015) Making Homes in Limbo? A Conceptual Framework. *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 31(1): 5-17.
- Camus, A. (2016) *Sisifos Söyleni*. (Çev. Yücel, T.). İstanbul: Can.
- Creswell, T. (2014) *Place: An Introduction*. Londra: Wiley and Blackwell.
- Farsakoğlu, E. (2014) *Everyday Boundaries and "Queer" Experiences in the Transit Migratory Space of Turkey*. International Sociological Association XVIII World Congress, Yokohama, Japonya.
- Felicianantonio, C. D. ve Gadelha, K. B. (2016) Affects, Bodies and Desire: 'Queering' Methods and Methodologies to Research Queer Migration, *Royal Dutch Geographical Society*, 108(3): 275-288.
- Gorman-Murray, A. (2006) Queering home or domesticating deviance?: Interrogating gay domesticity through lifestyle television. *International Journal of Cultural Studies*, 9(2): 227–247.

Gorman-Murray, A. (2007) Contesting Domestic Ideals: queering the Australian home. *Australian Geographer*, 38(2): 195-213.

Harman, L.D. (1988) *The modern stranger: On language and membership*. Berlin: Mouton de Gruyter.

hooks, B. (1991) *Yearning: Race, Gender and Cultural Politics*. Londra: Turnaround.

Kara, H. ve Çalık, D. (2016) *Waiting to be 'safe and sound': Turkey as LGBTI Refugees' Way Station*, Ankara: Kaos Gl Association.

Koçak, M. (2019) Vulnerabilities Becoming Identities: The role of NGOs in Reproduction of 'LGBT'Refugeeness under the Category of Vulnerable Groups. Paper presented at the conference "Putting a Dent on the Main Stream: Our Bodies, Emotions, Diversities and Struggles", Social Policies Gender Identity and Sexual Orientation Studies Association, İstanbul, Türkiye.

Kristeva, J. (1991) *Strangers to ourselves*. NewYork, NY: Wheatsheaf.

Kundera, M. (2019) *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği*. (Çev. Özgüven, F.). İstanbul: Can.

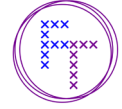
Lewis, R. A. ve Naples, N. A. (2014) Introduction: Queer migration, asylum, and displacement, *Sexualities*, 17(8): 911–918.

Lewis, R. (2013) Deportable Subjects: Lesbians and Political Asylum, *Feminist Formations*, 25(2): 174-194.

Lewis, N. M. (2014) 'Moving 'Out,' Moving On: Gay Men's Migrations Through the Life Course', *Annals of the Association of American Geographers*, 104(2): 225-233, DOI: 10.1080/00045608.2013.873325

Mallett, S. (2004) Understanding Home: A Critical Review of the Literature. *The Sociological Review*, 52(1): 62–89.

Mai, N. ve King, R. (2009) Love, Sexuality and Migration: Mapping the Issue(s), *Mobilities*, 4(3): 295-307.

Manalansan, M. F. (2006) Queer Intersections: Sexuality and Gender in Migration Studies, *The International Migration Review*, 40(1): 224-249.

Marotta, V. (2017) *Theories of the stranger: Debates on cosmopolitanism, identity and cross-cultural encounters*. Londra: Routledge.

Mezei, K. ve Briganti, C. (2012) *The domestic space reader*. Toronto: University of Toronto Press.

Özlü, T. (2016) *Yaşamın Ucuna Yolculuk*. İstanbul: Yapı Kredi.

Pilkey, B. (2014) Queering heteronormativity at home: older gay Londoners and the negotiation of domestic materiality. *Gender, Place & Culture*, 21(9): 1142-1157.

Plummer, K. (1992) *Modern homosexualities: fragments of lesbian and gay experience*. Londra: Routledge.

Ryan-flood, R., ve Gill, R. (haz.). (2010) *Secrecy and Silence in the Research Process: Feminist Reflections*. Routledge.” Londra: Routledge

Sarup, M. (1994) Home and Identity. Bird, J., Curtis, B., Mash, M., Putnam, T., Robertson, G., Tickner, L. haz. Travellers’s Tales Narratives of Home and Displacement içinde. Londra: Routledge: 89-101.

Schutz, A. (1976) The stranger: An essay in social psychology. Brodersen, I. haz. *Collected papers II: Studies in social theory*: The Hague: Martinus Nijhoff: 91-105.: .

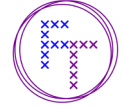
Scott, J.C. (1989) Everyday forms of resistance. Colburn, FD. haz. *Everyday Forms of Peasant Resistance* içinde. New York: Routledge: 33-62.

Shuman, A. ve Bohmer, C. (2014) Gender and cultural silences in the political asylum process, *Sexualities*, 17(8): 939-957.

Simmel, G. (1971) The stranger. Levine, D. haz. Georg Simmel: *On individuality and social Forms*. Chicago, IL: University of Chicago Press: 143-149.

Spivak, G. C. (1988) *Can the subaltern speak?* Basingstoke: Macmillan.

Wardhaugh, J. (1999) The Unaccommodated Woman: Home, Homelessness and Identity. *Sociological Review*, 47 (1): 91-109.

Weston, K. (1991) *Families we choose: Lesbians, gays, kinship*. New York: Columbia University Press.

Wimark, T. (2019) Homemaking and perpetual liminality among queer refugees. *Social & Cultural Geography*. DOI: 10.1080/14649365.2019.1619818.

Wilkinson, J., Bittman, M., Holt, M., Rawstorne, P., Kippax, S., ve Worth, H. (2012) Solidarity beyond Sexuality: The Personal Communities of Gay Men. *Sociology*, 46(6): 1161-1177.

Vasquez del Aguila, E. (2014) *Being a Man in a Transnational World*. New York: Routledge.

Vogel, K. (2009) The Mother, the Daughter, and the Cow: Venezuelan Transformistas' Migration to Europe, *Mobilities*, 4(3): 367-387.

Young, I. M. (2012) House and Home: Feminist Variations on a Theme. Mezei, K. ve Briganti, C. haz. *The domestic space* reader içinde. Toronto: University of Toronto Press: 190-193.